

SIRA KVINA KRAFTSELSKAP
Postboks 38
4441 TONSTAD

Vår dato: 26.04.2023

Vår ref.: 202300541-4 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

NVE gir tillatelse til midlertidig senkning av vannstanden i Guddilsvatn i forbindelse med rehabilitering av dam Guddilsvatn

Vi viser til søknad av 3.1.2023 fra Sira Kvina Kraftselskap om tillatelse til midlertidig senkning av vannstand i Guddilsvatn i forbindelse med rehabilitering av dam Guddilsvatn.

Søknaden

NVE har mottatt følgende søknad fra Sira Kvina Kraftselskap:

«Bakgrunn

Sira-Kvina planlegger å bygge ny dam Guddilsvatn i Sirdal kommune. Eksisterende dam tilfredsstiller ikke dagens krav til stabilitet og sikkerhet iht. damsikkerhetsforskriften. Sira-Kvina har utarbeidet teknisk plan og detaljplan for landskap og miljø for tiltak som planlegges. Det finnes ingen fastsatte reguleringshøyder i Guddilsvatn, dvs. ikke noe HRV og LRV. I forbindelse med planlagte tiltak må magasinet tappes og vannstanden må senkes. Det søkes derfor om tillatelse til midlertidig senkning av vannstand under normalvannstand i magasinet.

Om lokalitet og konsesjon

Dam Guddilsvatn ligger vest i Guddilsvatn i Sirdal kommune, like ved kommunegrense til Kvinesdal. Dammen ble bygget i 1968 med formål som sperredam (konsesjon av 05.07.1963, NVE referanse). Dammen ligger ved Guddilsvatn sitt naturlige utløp mot Lilandsåni som naturlig drenerer vestover mot Sirdal.

Vannet fra Guddilsvatn drenerer som følge av sperredam mot øst og mot Nesjemagasinet som er inntaksdam for Solhom kraftverk. Vann fra Guddilsvatn drenerer gjennom flere mindre vann og kanaler mot en inntakstunnel som fører vannet til Nesjemagasinet. Det finnes ingen terskler i utløpet av Guddilsvatn eller i kanalen nedstrøms som styrer vannføring mot overføringstunnel. Vannføring mot tunnel styres alene av tilsig.

(...)

Beskrivelse av tiltaket som utløser behov for senkning av normalvannstand Sira-Kvina planlegger å rive eksisterende dam Guddilsvatn og bygge en ny gravitasjonsdam – sperredam like nedstrøms eksisterende dam. Det er utarbeidet teknisk plan og detaljplan for landskap og miljø for tiltaket som skal behandles/godkjennes av NVE. Arbeidet er planlagt gjennomført sommeren 2023. Det henvises til teknisk plan og detaljplan for landskap og miljø for nærmere informasjon om tiltak.

Forhold til eksisterende konsesjon

Gjeldende konsesjon er fra 1963. Det planlagte tiltaket vil ikke endre formålet med konsesjon, endringer i vannslipp eller manøvrering. Prosjektet anses som et rehabiliteringsprosjekt. Gjennom eksisterende konsesjon/manøvreringsreglement er det ikke fastsatt LRV og HRV. Overføring av vann fra Guddilsvatn mot Nesjen er ikke definert av en overløpstærskel, men vann drenerer mot en inntakstunnel mot Nesjenmagasinet. Vannføring mot/i tunnel styres av tilsiget til Guddilsvatn. Det er ikke gjennomført målinger i Guddilsvatn over hva som er normal vannstandsvariasjon, men Sira-Kvina antar at det kan være mellom 1,5 og 2 meter gjennom året. Det er ikke gjennomført målinger over normalvannstand i Guddilsvatn, men Sira-Kvina antar at normalvannstand ligge ca. 1 meter under damkrone, dvs. på kote ca. 720,5.

Gjeldende konsesjonsvilkår er gjenstand for revisjon, der NVE i sin innstilling til OED har foreslått slørslipp av minstevannføring sommerstid mot Lilandsåni. Det er ikke krav om slipp av minstevannføring i dag og det går kun vann i overløp over dam i flomperioder.

Søknad om midlertidig senkning av Guddilsvatn

Det søkes om tillatelse til midlertidig senkning av Guddilsvatn etter Vannressursloven § 8. Det søkes om senkning av magasinet med opp til 3,5 meter under normalvannstand i Guddilsvatn. Normalvannstand er vurdert å være 1 meter under damkrone, dvs. 720,5 moh. Det søkes derfor om tillatelse til senkning av vannstand til kote ca. 717,0. Grunnen til at det søkes om 3,5 meter er fordi det da kan tappes til bunn bjelkestengsel i dammen.

Det søkes om tillatelse til midlertidig senkning av vannstand i Guddilsvatn for en periode på 14 dager, i perioden 1. juni til 1. oktober 2023. Guddilsvatn vil tappes gjennom luke/tappekanal i eksisterende dam Guddilsvatn mot Lilandsåni som er vassdragets naturlige løp mot Sirdal i vest. Tapping starter i god tid før anleggsarbeidet med riving av eksisterende dam Guddilsvatn starter opp. På denne måten kan Sira-Kvina kontrollere hvor mye vann som slippes og at det skjer i riktig tempo. Det er viktig med hensyn til hva vassdraget nedstrøms kan håndtere. Det er ikke mulig å si noe eksakt om tidspunkt for tapping da det er flere faktorer som er styrende for arbeidet som skal gjøres, blant annet vær, kapasitet, o.l.

Normalt tilsig til magasinet vil overføres som normalt mot Nesjenmagasinet via eksisterende overføringstunnel. Det finnes ingen terskel eller luke som styrer

overføring og vannføring i overføringstunnel og det er derfor ikke mulig å bestemme/regulere vannføringen her. Etter endt anleggsarbeid vil magasinet igjen fylles opp. Oppfyllingen styres av naturlig tilsig, nedbør og drenering. Med hensyn til magasinet og nedbørsfeltets størrelse vil magasinet fylles opp med 0,9 meter per uke. Tallet baserer seg på gjennomsnittsverdier og det er store variasjoner over et år. Det er derfor vanskelig å beregne hvor lang tid det tar å fylle opp magasinet.

Hydrologiske endringer

Gjennom tapping av Guddilsvatn vil vannføringen i Lilandsåni mellom dam Guddilsvatn og Sandvatn, ca. 2 km nedstrøms i luftlinje, bli uvanlig stor. Dette henger sammen med at vannføring på denne elvestrekningen er lav eller fraværende gjennom store deler av året. Foruten overløp over dam Guddilsvatn er det kun restfeltet som opprettholder vannføring på denne strekningen. Ca. 1,1 km nedstrøms Sandvatn ligger dam Lilandså som er inntaksdam for Tonstad kraftverk. Vann fra Guddilsvatn vil tappes på en slik måte at det kan utnyttes i Tonstad kraftverk. Det vil ikke slippes vann forbi dam Lilandså.

Da det i dag ikke er pålagt minstevannføring fra dam Guddilsvatn til Lilandsåni vil ikke senkning av vannstand i Guddilsvatn påvirke vannføring i Lilandsåni utover i perioden når det skal tappes vann. Senkning av vann i Guddilsvatn vil påvirke overføring til Nesjenmagasinet ved at vannstand ved utløpet til tunnel blir lav, som da vil påvirke hvor mye vann som løper inn i tunnelen.

Beskrivelse av tiltakets virkninger

Landskap og miljøverdier

Senkning av vannstand i Guddilsvatn med opptil 3,5 meter under normalvannstand vil føre til at areal under vann, som vanligvis er dykket, blir blottlagt. Det er da snakk om de grunneste delene av vannet. Da vannstandsvariasjon gjennom året i dag antageligvis ligger mellom 1,5 og 2 meter, forventes det at det omsøkte tiltaket kun til en viss grad vil blottlegge areal som vanligvis er dykket.

Det vurderes at vannstanden i Guddilsvatn etter senkning med 3,5 m under normalvannstand vil ha et vanddekt areal som er lavere enn før utbygging på slutten av 1960-tallet. Figur 4 illustrerer vannstand i Guddilsvatn i 1955, over 10 år før dam Guddilsvatn ble bygget.

Gjennom flere tiår med regulering forventes det at det har oppstått såkalte reguleringssoner i vannet. Dette er soner eller sjikt mellom vannstandsvariasjoner i vannet. Denne sonen blir blottlagt og fylt opp etter som vannet/magasinet tappes eller fylles opp. Vannstandsendringer kan påvirke vann- og habitatskvalitet, temperatur- og isforhold og dette påvirker bunndyr og andre organismer og vegetasjon som lever og vokser i denne sonen.

Med utgangspunkt i figur 4 vurderes det som sannsynlig at det er arealene rundt inn- og utløpsbekkene i Guddilsvatn som i størst grad vil blottlegges ved senkning av vannstand. Dette er arealer hvor det gjennom tiden har blitt sedimentert finstoff.

Innløpsbekkene fungerer med stor sannsynlighet som gytebekker for ørret i dag, og ved senkning av vannstand under normalvannstand kan oppgang til gytebekker bli utfordrende da det kan bli vanskelig for fisk å passere utløpsterskel i bekker. Det vil si at utløpsterskler vil fungerer som vandringshinder. Til en viss grad forventes det at omsøkt tiltak kan påvirke produksjon av bunndyr negativt, ved at produksjonsarealer blitt blottlagt i perioden hvor magasinet er tappet. Da omsøkt tiltak er midlertidig og ikke en del av et varig arrangement, forventes det at produksjonen igjen vil ta seg opp når vannet igjen dykkes. Da det med stor sannsynlighet er en nok så stor vannstandsvariasjon i magasinet i dag er det ikke sikkert at omsøkt tiltak vil ha særlig negativ effekt på biologisk mangfold. Det er kjent at det er mye fisk i Guddilsvatn, og det vurderes derfor at en begrensning i gytemulighet ikke nødvendigvis vil være negativt for fiskebestanden.

For hekkende vanntilknyttet fugl kan en senkning av vannstand i hekkeperioden kunne føre til at reir blir blottlagt og i større grad utsatt for predasjon enn tidligere. Når det gjelder næringstilgang for fugl forventes det at denne ikke blir særlig negativt påvirket av omsøkt tiltak, men at anleggsarbeid i større grad vil ha en negativ effekt for fugl og annet vilt i området. Blant annet skal det benyttes helikopter under anleggsarbeidet, noe som kan føre til forstyrrelser på fugl og vilt.

Med hensyn til villrein forventes det at de fleste dyrene som kan ferdes i området på vinterstid har trukket lenger opp mot høyfjellet mot sommerbeite. Tiltaksområdet ligger innenfor det som er vinterbeite for villrein i Setesdal-Ryfylke villreinområde.

Berørte brukerinteresser

Området rundt Guddilsvatn benyttes som turområde og det går en sti langs sørsiden av vannet. For brukere av området vil omsøkt tiltak kunne oppfattes som negativt for brukere av området. Det ligger 4 hytter langs vannet, to i den vestlige delen og to i den østlige enden. Også for brukere av hytter vil omsøkt tiltak kunne oppfattes som negativt med hensyn til den visuelle virkningen. Da det gjennom året forekommer variasjoner i vannstand vurderes det at det er en viss toleranse for slike inngrep og tiltaket vil begrense seg til en sesong. Perioden der Guddilsvatn er tappet ned er også begrenset og med en gang det aktuelle arbeidet er gjennomført vil fylling starte opp. Hvor hurtig oppfyllingen går er selvfølgelig begrenset av tilsiget.

Vannforsyningsinteresser

Det er ingen uttak av vann til drikkevann eller husdyrhold i dag. Guddilsvatn benyttes kun som magasin til kraftverk og strømproduksjon.

Kulturminner og kulturmiljøer

Det finnes flere kulturminner og kulturmiljøer rundt Guddilsvatn. Ingen av disse er automatisk fredet, men er registrert som nyere kulturminner. Det er hovedsakelig arkeologiske minner fra stølsliv som er registrert her i dag. Det er ikke registrert automatisk fredet kulturminner i magasinet. Kulturminnene og kulturmiljøene på land blir ikke påvirket negativt av omsøkt tiltak.

Flom og erosjon

Ettersom det i dag forekommer en nok så stor vannstandsvariasjon gjennom året vurderes ikke omsøkt tiltak å føre til at areal blir mer utsatt for flom eller erosjon. Det er generelt lite eller bare tynne lag med løsmasser over berggrunnen i området som begrenser erosjonspotensialet.

Forurensning og resipientforhold

Omsøkt tiltak vil ikke føre til forurensning. Omsøkt tiltak, senkning av vannstand, vil kun i mindre grad øke resipientens sårbarhet.

Avbøtende tiltak

Sirdal kommune, grunneiere og andre relevante organisasjoner/lag og personer skal informeres om tiltaket i god tid slik at de er kjent med hva som skal skje og hvorfor. Det skal informeres på stedet om anleggsarbeid og periodevis økt vannføring i Lilandsåni. Dersom det vurderes som nødvendig skal det settes opp skilt ved parkeringsplass og innfallsporter for turgåere der det advares om anleggsarbeid og at Guddilsvatn skal tappes. Det er et mål om at brukere av området i stor grad skal kunne benytte området som før også anleggsarbeidene ved dam Guddilsvatn og selv om magasinet er tappet ned.»

Høring

På grunn av sakens begrensede omfang har den ikke vært kunngjort lokalt. NVE har vært i kontakt med lokale myndigheter for å få deres syn på saken, og mener at den er tilstrekkelig belyst gjennom dette.

Statsforvalteren i Agder uttaler i følgende i brev av 13.3.2023:

«Statsforvalteren uttalte seg til detaljplanen for ny dam Guddilsvatn 3. feb. 2023. I detaljplanen står det at Guddilsvatn må tappes ned under LRV i anleggsperioden.

I kongelig resolusjon datert 27. januar 2023 beskriver SKK at enkelte sidevassdrag til Sira har et redusert landskapsbilde og økosystem pga. lav vannføring sommerstid. Det står videre at det skal slippes 265 l/s til Guddilåna/Lilandsåna fra Guddilsvatn i perioden 1. juni–31. august. Nedenfor Sandevatn skal det slippes 50 l/s i perioden i perioden 1. juni–31. august.

Slik vi forstår teksten i kongelig res. skal det nå være en minstevannføring i området. Dette kan ikke uten videre tilfredsstilles i den perioden vannet er tappet ned. NVE må vurdere det juridiske i denne saken. Søker skriver at gjeldende konsesjon er fra 1963. Statsforvalteren antar at gjeldende konsesjon i dag er knyttet til kongelig res. gitt i 2023.

Nedtapping av vannet og tørrlegging av bekker vil påvirke bunndyr negativt og «stresse» fisken med konsekvenser for fiskehelse. Dersom det er mulig å sikre vann til bekkene ber vi om at det gis pålegg knyttet til dette. Når innsjøen fylles, må det avklares om en i denne perioden velger å fylle innsjøen raskt, eller om en velger å gi

bekken vann så tidlig som mulig. Statsforvalteren mener bekken bør få vann så tidlig som mulig slik at insekter som legger egg på høsten får vann å legge eggene i. Dette er forhold vi mener at utredningen kunne ha belyst bedre. Spesielt mener vi at man i større grad kunne fokusert på skadereduserende tiltak.»

Sira Kvina Kraftselskap kommenterte den innkomne uttalelsen i e-post til NVE den 13.4.2023:

«Oversendt landskap- og miljøplan omfatter ikke en midlertidig senkning, det er derfor egen søknad er sendt.

Når det gjelder konsesjon, er det korrekt at det nå er vedtatt ny. Søknaden ble sendt før vedtaket ble fattet i kongelig res.

Vedørende minstevannføring er arrangement medtatt i våre planer selv om vi på søknadstidspunktet ikke viste når ny konsesjon kom og innholdet av denne. Det er viktig å understreke at vi som regulant må etablere arrangement før det blir etablert minstevannføring – tror det er vanlig med frist på 5 år. Av den grunn er innspillet om slipp av minstevannføring ved senkning ikke relevant for oss. Men på grunn av anleggets utforming vil en senkning medføre at alt tilsiget inn til Guddilsvatn bli sluppet igjennom bjelkestengsel og dermed vil vi tilfredsstille innspillet fra Statsforvalteren.

Til orientering har vi som mål at minstevannføringsarrangementet blir ferdigstilt i 2023 og satt i drift i 2024.»

NVEs vurdering

Eksisterende dam Guddilsvatn tilfredsstiller ikke dagens krav i damsikkerhetsforskriften, og Sira Kvina Kraftselskap planlegger derfor å bygge en ny dam. I forbindelse med planlagte anleggsarbeider må vannstanden i Guddilsvatn senkes. Gjeldende manøvreringsreglement fastsatt ved kongelig resolusjon 27. januar 2023 angir ikke reguleringshøyder (ingen LRV eller HRV, kun kotehøyde for etablering av sperredam). Det søkes derfor om tillatelse til midlertidig senkning 3,5 meter under dagens *normalvannstand* (oppgitt til kote 717) i en sammenhengende periode på inntil 14 dager i tidsrommet 1. juni til 1. oktober 2023.

NVE kan gi tillatelse til fravik fra manøvreringsreglement etter vannressursloven § 8 når formålet er nødvendig reparasjons- og vedlikeholdsarbeid. Tiltaket faller etter vårt syn inn under dette formålet.

Statsforvalteren uttaler at *«Slik vi forstår teksten i kongelig res. skal det nå være en minstevannføring i området. Dette kan ikke uten videre tilfredsstilles i den perioden vannet er tappet ned»*. Sira Kvina Kraftselskap skriver i sine kommentarer at *«(...) vi som regulant må etablere arrangement før det blir etablert minstevannføring – tror det er vanlig med frist på 5 år. Av den grunn er innspillet om slipp av minstevannføring ved senkning ikke relevant for oss. Men på grunn av anleggets utforming vil en senkning medføre at alt tilsiget inn til Guddilsvatn bli sluppet igjennom bjelkestengsel og dermed vil vi tilfredsstille innspillet fra*

Statsforvalteren (NVEs understreking). Til orientering har vi som mål at minstevannføringsarrangementet blir ferdigstilt i 2023 og satt i drift i 2024.»

I oversendelsesbrevet til konsesjonær i forbindelse med avslutning av revisjonssaken datert 10.2.2023, skriver Olje- og energidepartementet at «*Plan for teknisk utførelse av minstevannføringslipp skal forelegges NVE for godkjenning. Når det gjelder tidspunktet for ferdigstilling av tappeinnretningene, må dette skje så snart det er praktisk og teknisk mulig.*» NVE legger til grunn at dette følges opp av Sira Kvina Kraftselskap.

Vedlikehold av vassdragsanlegg har stor samfunnsnytte, og NVE mener derfor det må kunne aksepteres noe ulempe for allmenne interesser. Det er likevel viktig at arbeidene gjennomføres med så små konsekvenser som mulig for naturmiljø og brukerinteresser. NVE forutsetter at arbeidene utføres så effektivt som mulig og uten ugrunnede opphold. Det skal også informeres om planene lokalt og på relevante nettsider. Etter NVE syn er de negative konsekvensene ved tiltaket innenfor rammen av det som må kunne aksepteres, gitt den betydning det har at vassdragsanlegget blir rehabilitert.

NVE mener at vurderingene er i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven som skal ivaretas når vedtak treffes, jf. naturmangfoldloven §§ 8-12. NVE vil i den forbindelse påpeke at tiltaket er midlertidig og av kort varighet. Det anses også som et nødvendig tiltak for å sikre forsvarlig drift av vassdragsanlegget. NVE kan ikke se at tiltaket er i strid med forvaltningsmålet for arter eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Konklusjon

NVE gir tillatelse til at Sira Kvina Kraftselskap kan senke og holde Guddilsvatn på kote 717 over en periode på inntil 14 dager i tidsrommet 1. juni til 1. oktober 2023.

Tillatelsen er gitt i medhold av vannressursloven § 8.

Tillatelsen blir gitt på følgende vilkår:

- Alle vannføringsendringer skal skje med myke overganger.
- Vannstanden må ikke senkes raskere enn at fisk unngår stranding.
- Det skal føres protokoll over vannstanden i magasinet i det tidsrommet vannstanden er under normalvannstand.
- Perioden med vannstand under normalvannstand må gjøres så kort som mulig. Oppfylling til normal vannstand skal skje så raskt som mulig etter at arbeidene er avsluttet.
- Sira Kvina Kraftselskap skal informere allmennheten om fraviket gjennom skilting ved tiltaksområdet og på relevante nettsider.
- NVE forutsetter at Sira Kvina Kraftselskap har ordnet de privatrettslige forholdene som eventuelt måtte bli skadelidende av tiltaket.

Om klage og klagerett

Se eget vedlegg om klageadgang.

Med hilsen

Inga Nordberg
direktør

Carsten Stig Jensen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Mottakerliste:

SIRA KVINA KRAFTSELSKAP

Kopimottakerliste:

Sirdal kommune

STATSFORVALTEREN I AGDER

TBMV - Seksjon for miljøtilsyn vassdragsanlegg - Mari Hegg Gundersen

TBMV - Seksjon for miljøtilsyn vassdragsanlegg - Randi Holme

AGDER FYLKESKOMMUNE

Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: • Skrive hvilket vedtak du klager på. • Skrive hvilket resultat du ønsker. • Opplyse om du klager innenfor fristen. • Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.

Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av OED som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller OED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.
Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til Olje- og energidepartementet (OED), men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no . NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til OED.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.